

KATEDRA ETIKY
A MORÁLNEJ FILOZOFIE

Acta Moralia Tyrnaviensia

II

Autonómia a autenticita
v kontexte morálnej filozofie

FILOZOFICKÁ FAKULTA
TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
2007

Zborník Acta Moralia Tyrnaviensia II.
s názvom **Autonómia a autenticita
v kontexte morálnej filozofie**
ponúka 18 reflexívnych pohľadov
s cieľom objasniť širokospektrálny vplyv
autonómie a autenticity na etické konanie ľudí
prostredníctvom sebauvedomenia
a pochopenia zmyslu života.

Obsah

Úvodom (Helena Hrehová)	7
Autonómia a osobná autenticita v prostredí multikultúry a v ideách Charlesa Taylora a Alessandra Ferrara	10
HELENA HREHOVÁ	
Autentickosť osobnosti a etické konanie	20
JÁN LETZ	
Pojem osoba ve filosofii	28
JOSEF DOLISTA	
Předpoklady osobní autonomie v nezávislosti na formování dobrého člověka	37
MIROSLAV SAPÍK	
Identita a autenticita	43
LADISLAV TKÁČIK	
Autentickosť vo svetle kultúrneho a politického pluralizmu	48
JANA KŠIŇANOVÁ	
Autonómia a heteronómia osoby v rozhodnutí sa pre vzťah	52
KATARÍNA GLASOVÁ	
Autonómia a autentickosť ľudskej bytosti v morálno-etickom kontexte	60
FRANTIŠEK ÁBEL	
Autonómia Ja ako fenomén kontinuity a autenticity	69
MARIÁN GLIGANIČ	
Paradox netrestania a ľudská zrelosť	75
REGINALD A. SLAVKOVSKÝ	
Neopodstatnenosť autonómnej morálky v ére ekologickej katastrofy	81
SLAVOMÍR LESŇÁK	
Niektoré aspekty autonómnosti a autenticity v nemeckej filozofii	88
ANDREJ DÉMUTH	
Motív autentického v Heideggerovom myslení pred <i>Kehre</i>	94
PETER RUSNÁK	
Uskutočňovanie osobnej autonómie v heteronómii — — personalistická hermeneutika Luigiho Pareysona	103
ANDREJ RAJSKÝ	
Intuícia ako prejav autentického u Henriho Bergsona	113
RENÁTA KIŠOŇOVÁ	
Zlepšenie morálnych vlastností podľa Ibn Gabirola	125
MÁRIA MIČANINOVÁ	
Komparácia autonómie svedomia a autenticity v kresťanstve a v hinduizme	133
EVA ORBANOVÁ	
Problém morálnej autonómie v diele Jána Pavla II.	142
MICHAL ŽITŇANSKÝ	
Summary	147

Úvodom

HELENA HREHOVÁ

Autonómia a autenticita sú pojmy, ktoré explicitne evokujú a tematicky zohľadňujú slobodné morálne postoje ľudí v ich vzťahu k sociálno-politickej klíme, na ktorej reálne participujú, a zároveň vyjadrujú aj isté existenciálne prnutia v ľudskej skúsenosti medzi bytím (to, čo je) a tým čo kontinuálne prichádza a stáva sa (stavanie sa v zmysle kým chceme byť). Osoba so svojím autonómnym svedomím postuluje morálnu autonómiu, ktorej predchádza sebaepochopenie. Autonómia a autenticita sú z tohto pohľadu racionálne a neoddeliteľné od osoby (a rovnako neoddeliteľné od antropológie a teonómie). Nasledujúce príspevky ponúkajú reflexiu o morálnej autonómii a autenticite, o ich význame a súvislostiach, ktoré spolu dotvárajú ľudskú dôstojnosť. V kontexte súčasnej pokročilej globalizácie kultúr tieto pojmy paradoxne znova ožívajú, a to aj napriek tomu, že autonómia a autenticita patria k tzv. uznávanému štandardu moderných ľudí. V minulosti to tak nebolo, autonómia a autenticita vyžadovali morálno-etickú odvahu.

Zborník *Acta Moralia Tyrnaviensia II.* ponúka 18 reflexívnych pohľadov s cieľom objasniť širokospektrálny vplyv autonómie a autenticity na etické konanie ľudí prostredníctvom sebauvedomenia a pochopenia zmyslu života. Do tejto problematiky nás vovádza úvodný príspevok s dejinnou analýzou uchopenia týchto pojmov a zdôraznením potreby personálneho „nasadenia seba“, teda vlastnej tvorivej iniciatívy na prospech pravdy. Ján Letz vidí autenticitu osoby a jej etické konanie ako integrálny fakt „kompletnej verifikácie autenticity osobnosti zvnútra aj zvonku“ pričom autenticita osobnosti predstavuje „ontologicky a ontopneumatically sa stávajúcu personálnu a osobnostnú otvorenosť“ čím autor potvrdzuje, že *ontos* a *ethos* sa vzájomne prelínajú. Josef Dolista sa zamýšľa nad pojmom osoby vo filozofii a podčiarkuje okrem „náukového významu tohto pojmu v dejinách aj jeho význam pedagogický, spoločenský, etický a náboženský“. Miroslav Sapík premýšľa o predpokladoch osobnej autonómie v nezávislosti na formovaní dobrého človeka. Podľa neho „Osobnosť je formovaná súbojom so zlom v sebe i okolo seba“, avšak „Zlo je

v ňom vždy čiastočne. Preto nemôže byť o nikom vynásaný konečný súd.“ Ladislav Tkáčik načrtol vo svojom príspevku možné východiská „pre myslenie integrálnej identity a autenticity“, inšpirujúc sa autormi akými sú M. Bachtin, Ch. Taylor a A. M. Sidorkin. Vychádzajúc z ich ideí Tkáčik dospieva ku konklúzii, že „Autentická osoba sa nesnaží o seba-odlíšenie za každú cenu, ale usiluje o dosahovanie dialogickej pravdy pri uskutočňovaní svojej unikátnej pozície.“ Jana Kšiňanová nahliada na autenticitu cez prizmu „kultúrneho a politického pluralizmu“ a v autentickom životnom príbehu podčiarkuje rozvážnosť. Katarína Glasová vo svojom príspevku o autonómii a heteronómii osoby v rozhodnutí sa pre vzťah ohraničuje časovo vymedzený rozhodovací proces osoby, teda zachovanie autonómie v interpersonálnych vzťahoch, aj moment rozhodnutia sa pre vzťah. Svoje úvahy opiera o idey významných predstaviteľov dialogického personalizmu. Podľa autorky „Miestom, kde sa odohráva zápas medzi sebaláskou (intrapersonálny vzťah) a láskou k druhému (interpersonálny vzťah), je svedomie človeka.“ František Ábel rozvíja svoj koncept o autonómii a autenticite na základe každodenných rozhodnutí pričom človek uplatňuje svoju vlastnú slobodnú vôľu. Morálno-etickému konaniu napomáha biblická zvesť Starého a Nového zákona, ktorá umožňuje „...dynamický (nie statický) vývoj pri riešení morálnych otázok a problémov ľudského spoločenstva“. Marián Gliganič sa zamýšľa nad autonómiou Ja ako fenoménu kontinuity a autenticity, nad spätosťou identity a narativity, ale aj nad aspektmi uznania ako oporného bodu autonómie v osobnom dialógu. Aj preto „Byť sám sebou, alebo voľiť seba sa javí ako forma rozvíjania sa podľa svojho vnútorného zákona v súlade s vlastným svedomím“. Reginald A. Slavkovský premýšľa o paradoxe netrestania na základe knihy izraelského filozofa Saula Smilanského, o ľudskej zrelosti v rozhodovaní a o rozlišovaní medzi automatickým a autentickým konaním. Autor si v závere kladie otázku: „Čo by sme robili, keby nejakým zázrakom všetky hrozby zmizli?“ ale tiež aj či „Dokážeme so svojou slobodou nakladať lepšie, keď jej máme viac?“. Slavomír Lesňák uvažuje o neopodstatnenosti autonómnej morálky v ére ekologickej katastrofy a tvrdí, že ľudstvo potrebuje novú etiku, ktorá by dbala na šťastie všetkých, no „uplatniť tieto princípy v súčasnom svete pluralitných hodnôt v globálnom meradle je nepredstaviteľné, ba dokonca nemožné.“ Preto v závere ponúka odporúčanie antropocentrickej etiky cez princípy teleologizmu. Andrej Démuth sa vo svojom príspevku zmieňuje o niektorých aspektoch autonómnosti a autenticity v nemeckej filozofii a predovšetkým v koncepcii I. Kanta, F. Schillera a zdôrazňuje, že: „Romantizujúca predstava preferuje skôr autenticitu ako spontánnosť, prirodzenosť až harmonizujúcu inštinktívnosť pred rozumom, ktorý je akoby znakom umelého a neosobného morálneho

uvažovania“ a analogicky uvažujú aj nemeckí a francúzski existencialisti v 20. storočí. Peter Rusnák vo svojom príspevku skúma motív autentického v Heideggerovom myslení a píše, že „v starostlivom prijatí smrti sa existencia stáva autentickou. Avšak prijatie svojho údely ju zároveň robí bytostne osamelou“. Andrej Rajsý si vo svojom článku všimá uskutočňovanie osobnej autonómie v heteronómii v kontexte personalistickej hermeneutiky L. Pareyona, ktorý zdôrazňuje „naliehavú potrebu úcty k osobe, ako aj axiologický a teocentrický charakter človeka“. Renáta Kišoňová poukazuje na intuíciu ako prejav autentického v koncepcii H. Bergsona, tvrdiac, že „intuícia je duch a dokonca aj sám autentický život“. Mária Mičaninová hovorí o zlepšení morálnych vlastností v etickom systéme židovského stredovekého filozofa Ibn Gabirola (1022 – 1057) a označuje ho za zaujímavý „svojou prepojenosťou židovského náboženstva, stredovekej filozofie a vedy“. Eva Orbanová sa pokúša o komparáciu svedomia a autenticity v kresťanstve a hinduizme a akcentuje, že „autorita posvätných textov je legitímny normotvorný zdroj“. Svedomie predstavuje podľa autorky „v každom náboženstve nezastupiteľný fenomén“. Michal Žitňanský završuje reflexiu o autonómii úvahou o probléme morálnej autonómie v diele Jána Pavla II. a vyzdvihuje jeho koncept účastníckej teonómie, akcentujúc, že: „Prínos Jána Pavla II. k problematike morálnej autonómie spočíva predovšetkým v originálnej syntéze slobodného rozhodnutia a dobrovoľnej podriadenosti Božiemu zákonu.“

Autonómia a autenticita osoby, ako to napokon vidíme z prezentovaných textov viacerých autorov, bola a aj zostáva predmetom morálnej filozofie. Cesta od sebauvedomenia, teda od uvedomenia si vlastnej hodnosti a autonómie, po autenticitu je však niečo, čo nazývame osobnostným morálnym vyzrievaním, ktoré nemožno nadiktovať, ani prikázať, ale možno ho iba slobodne uskutočňovať v zmysle neustáleho tvorivého sebauváraania.

Summary

HELENA HREHOVÁ
AUTONOMY AND PERSONAL AUTHENTICITY IN A MULTICULTURAL
ENVIRONMENT AND IN IDEAS OF CHARLES TAYLOR
AND ALESSANDRO FERRARA

The author explores important elements and personal identification traits in historical and 21st century modern moral philosophy context. Autonomy and authenticity definitions reflect the identity with a distinct attention to an individual's integrity. The study is based on ideas of two contemporary thinkers Taylor and Ferrara. It appears that recognition of the autonomy and the authenticity is essential in a multicultural environment since it is providing defence against increasing technocracy and bureaucracy, against loneliness, spiritual emptiness and against lenient moral standards of a modern man.

JÁN LETZ
THE AUTHENTICITY OF THE PERSONAGE AND THE ETHICAL ACTION

The author in his study has attempted explain, by synthetic way, the internal connection between the authentic personage and the authentic ethical action. After an elucidation of the term „authentic personage“ and also of the conditions of existence of the authentic personage on the basis of the co-incidence of the mutual identification of person and personage of each man, he has analyzed the conditions of the authentic ethical action a found its place in the existentially and ethically oriented experience, in so-called „axioepirience“. By this conception he dissociated himself from the classical essentialist subject-spiritual anthropology, in which the human nature and rationality before human being is posed, and also from non-existential and non-being conceptions of the ethical action, in which the intermediate partial goods and also the highest Good are hypostazed.

JOSEF DOLISTA
THE IDEA OF THE PERSON IN PHILOSOPHY

The author of this text presents a reflexion of the idea of the person like a philosophical problem and the problem of definition. He is also referred to the concept of the person according Czech philosopher Jan Sokol and concerned on the interpretation of the idea of the person as important not only for education, but also for pedagogy, sociology, ethics and religion.

MIROSLAV ŠAPÍK
PRESUMPTIONS OF PERSONAL AUTONOMY IN INDEPENDENT
TO FORM THE GOOD MAN

The culture is alive as long as the awareness of responsibility for it is alive itself. Therefore the recent tragic events have emphasized the awareness of responsibility for culture. The first step to get our internal dialogue out of ethnocentric reserve and open it to European and world horizons means to answer the question what is the current state of our culture and society in Europe and what future outlook we have. The aim of the paper is to analyse the aspects of the freedom in philosophical and ethical comparison. In the XX. century to show the parallel between philosophers and the others thinkers of the philosophy of history. Their philosophy of science analyse the ontological status of personal autonomy of scientific and natural concept of freedom with ethical and philosophical aspects.

LADISLAV TKÁČIK
IDENTITY AND AUTHENTICITY

The aim of the paper is to analyse relations between identity and authenticity as being open to the polyphony of human voices and dialogues. From this point of view an authentic person does not try to be just different, identified and looking for the core of self, but tries to achieve dialogical truth by realizing unique proper position.

JANA KŠIŇANOVÁ
AUTHENTICITY IN THE LIGHT OF CIVILIZED AND POLITICALLY PLURALISM

This article is reference to main question: whereon is the authenticity of person constituted from perspective of civilized and politically pluralism, its

positively and negatively falls on individual and social life. Part of given to text is also challenge to constructions personalities integrity and precedes manipulations, which is resources humane malice.

KATARÍNA GLASOVÁ
AUTONOMY AND HETERONOMY OF THE PERSON IN DECISION
FOR RELATIONSHIP

Autonomy of the person is listed among the fundamental characteristics of man in the centre of interpersonal relationships. The status of an autonomous being belongs to the person only, when he/she is placed in the dialogical moral relationship that is defined by the circumstances of a personal encounter. Then, the own consciences of the involved persons determine the measure of their reciprocal influence, the borders of which are defined by identity and integrity of each of the partner in the relationship. Finding a proper balance of their reciprocal influence is allowed by their mutual trust and consideration. Determining criterion in finding of a proper balance within this measure is safeguarded by the mutual respect of the human dignity of the involved persons.

FRANTIŠEK ÁBEL
AUTONOMY AND AUTHENTICITY OF HUMAN BEING
IN MORAL AND ETHICAL CONTEXT

A fact that a man is an autonomous and authentic being brings about many questions. The meaning of autonomy and authenticity in man's life, factors and circumstances by which they are conditioned, their source, consequences as well as implications in various life areas represent fundamental questions for social sciences which aim for both a definition of human existence and an answer for the primary question — is human life accidental or does it represent the realization of a Creator's plan which has its purpose? The second alternative brings the discussion about autonomy and authenticity of a man to a moral and ethical level which brings about questions of teleology of human existence.

MARIÁN GLIGANIČ
AUTONOMY ME LIKE PHENOMENON CONTINUITY AND AUTHENTICITY

The article contains short glances into the topic of personal autonomy and authenticity. Me autonomy is created by narration and it forms personal identity. The phenomenon of recognition in a personal dialogue presents

a standing point of existence; it is an essential element within Me autonomy which provides conscious perception of continual integrity within standards and principles — and its choice is a manifestation of a personal authenticity. This text consists of a few perspectives — psychological, sociological, cognitive theories, etc. which have to be the starting point of a further analysis.

REGINALD A. SLAVKOVSKÝ
THE PARADOX OF NON-PUNISHMENT AND HUMAN MATURITY

Human practice has its outside and inner level. Observance of rules supported by sanctions forms phenomenal level of acting, while inner attitudes, decision-making, motivation represent a level which is transphenomenal. The more we support one of these aspects, the more we overshadow the other. Their concord cannot be planed, their proportion cannot be rationally preset, it could be better said that they constitute a dynamic system which balance is always threatened. Paradox of Non-Punishment illuminates in an interesting way situations, when we decide, how to behave in interpersonal relationships, in which we are concerned about the good of an individual, but also about the good of community.

ANDREJ DÉMUTH
SOME ASPECTS OF AUTONOMY AND AUTHENTICITY
IN GERMAN PHILOSOPHY

In this study author tries to analyze equalities and differences of the terms „autonomy“ and „authenticity“ — both important concepts of postclassical moral philosophy. The author focuses his attention on Kant's understanding of autonomy as a basic condition of universal accepted morality. He shows rationalistic background of Kant's morality, which compares with romantic understanding of authenticity as spontaneity. At last author analyses the unification of both conceptions in philosophical existentialism.

PETER RUSNÁK
MOTIVE OF AUTHENTICITY IN HEIDEGGER'S THINKING BEFORE KEHRE

The idea of authenticity is in the Heidegger's philosophy one of the fundamental possibilities of the human being, existence. As the possibility the authenticity nevertheless becomes equally challenge to realization. In the ethical context the idea of authenticity in the Heidegger's existential philosophy

unites with the themes of understanding the world and to itself, the being time structure, the theme of the human life finality and the theme of freedom. The responsibility and conscience are the formulation of the authenticable being, free existence.

ANDREJ RAJSKÝ
THE ACCOMPLISHMENT OF THE PERSONAL AUTONOMY IN THE HETERO-
NOMY — THE PERSONALISTIC HERMENEUTICS OF LUIGI PAREYSON

Luigi Pareyson (1918 — 1991) was one of the prominent representatives of the Italian personalistic philosophy and founder of the modern Italian hermeneutics. Pareyson, with his view about the coincidence of the relation of person to the being and the relation of person to the itself, purposes a personalistic ethics in the sense of the ontological hermeneutics (according to the inspirations of M. Heidegger), where the finite authenticizes in the infinite (goes out from the own immanence, fills up by the sense, profound infinitely the own significance). The action of a man becomes authentic when the autonomy understands not as the separation and exclusion, but on the contrary as the chance to the coincidence of the liberty with the being, so to the responsible acceptance of the principle of the transcendent heteronomy.

RENÁTA KIŠOŇOVÁ
INTUITION AS A DEMONSTRATION OF AUTHENTICITY
IN HENRI BERGSON'S CONCEPT

Bergson's system has been known as intuitivism. Dynamics and duration are matter of reality according Bergson. Living is neither performance of predetermined program but nor cumulation of incident adaptation, though their attendance in the nature Bergson does not controverse. Bergson considers the development as a characteristic feature of living. He understands the living as the sluce, the fluency, the continuity. The living has been since its origin the expansion of „elan vital“. Intuition manifests authentic being, authentic stream, while intellect manifests stiffness, rigidity, circumvention of authenticity.

MÁRIA MIČANINOVÁ
THE IMPROVEMENT OF THE MORAL QUALITIES ACCORDING IBN GABIROL

Ibn Gabirol's *The Improvement of the Moral Qualities* is the first work on ethical subject in the History of Jewish Philosophy of the Middle Ages systematic in

its character. It is the first attempt to put together ethics with psychology and physiologic conditions of a human behavior. The base of Ibn Gabirol's ethical system is created by novoplatonic parallelism between the universe, the macrocosmos, and man, the microcosmos, aristotelian tripartite division of the soul and the theory of Galen on the humoral base of the human behavior.

EVA ORBÁNOVÁ

THE COMPARISON OF AUTONOMY OF CONSCIENCE AND AUTHENTICITY
IN CHRISTIANITY AND HINDUISM

The moral system is the essential part of every religion. In the same way, conscience is a universal anthropological constant connected with the offence toward Deity — the sin. The subject of our discourse is the comparison of autonomy of conscience and authenticity in Christianity and Hinduism. The autonomy of conscience in Christianity creates a unity with theonomy. The authenticity of a Christian lies in the commandment of love that eliminates any social differences. In the religion of Hinduism, the moral behaviour among varnas, castes, is socially conditioned. The autonomy of conscience is heteronomously conditioned by social ethos. In the context of Hinduism, we can speak of the presence of ethical relativism. The specific limit of personal authenticity is the reincarnation model predestinating the acting and behaviour of the man. The personalistic attitude in Christianity is based on the existence of the immortal soul and the uniqueness and unrepeatableness of each person.

MICHAL ŽITŇANSKÝ

THE PROBLEM OF MORAL AUTONOMY IN THE WORK OF JOHN PAUL II

In this article, the author argues that there is still much to learn from the moral theory developed by one of the greatest personalistic thinkers, the former pope John Paul II. The moral law comes from God and not from the men, but that does not exclude their autonomy, since the human being, taking some part in the way of divine, reaches the full freedom only by obedience with the law which is prescribed to him. This obedience is called a participated theonomy because the man's loyalty to moral principles implies that human reason and will participate in God's wisdom and providence. The relationship between man's freedom and God's moral law is lived out in the moral conscience of the person. It is realised in various human acts and their morality is defined by the relationship of man's freedom with the authentic good. The moral quality of human acting depends on loyalty to the natural law.